

Jaarkrant 2015-2016

Leerplicht en RMC in de Stedendriehoek

december 2016

**Sluitende aanpak
hielp Ellen verder**

In dit jaarmagazine

Voorwoord wethouder	3
Gemeentelijke cijfers Leerplicht	4
Toelichting gemeentelijke en regionale cijfers Leerplicht	5
RMC-cijfers, vsv en jeugdwerkloosheid	9
Sluitende aanpak – Schakelpunt Deventer hielp Ellen	15
Sluitende aanpak in de regio	17
Sluitende aanpak – Op bezoek bij kernteam Apeldoorn	19
Nieuw regionaal programma VSV 2016-2020	21
Thuiszitters weer naar school – Robbert uit Lochem vertelt zijn verhaal	25
Nieuwkomersonderwijs en Leerplicht in de regio	27
Nieuwkomers onderwijs – Marya en Muhaned op school	28
Internationale Schakelklas in Zutphen werkt samen met Leerplicht	29
Focus op verzuim – GGD en Leerplicht Zutphen werken samen	30
Focus op verzuim: nieuwe werkwijze en digitaal melden	31
Taken, wet- en regelgeving op een rij	33

Klik op het
paginanummer
om direct naar het
artikel te gaan

Veranderende rol Leerplicht en RMC steeds merkbaarder

De veranderende rol van Leerplicht en RMC vertaalt zich meer en meer in praktijk. Neem de 'sluitende aanpak' die in alle samenwerkende gemeenten in de Stedendriehoek op eigen wijze vorm krijgt. Samen met partners in onderwijs en jeugdhulp zorgen wij ervoor dat geen kind of jongere tussen wal en schip valt.

Alle inzet en werk van Leerplicht en RMC heeft natuurlijk tot doel om leerlingen op school te krijgen en te houden. Hoe dat in de regio en in onze gemeente lukt, leest u in de cijfers in dit jaarmagazine. De interviews geven meer zicht op het verhaal áchter de cijfers.

Wethouder Johan Kruithof, gemeente Apeldoorn

We zetten volop in op preventie: voorkómen dat kinderen en jongeren verzuimen of hun school zelfs voortijdig verlaten zonder startkwalificatie. Zo werken de verzuimspreekuren goed om meer verzuim te voorkomen.

In dit jaarmagazine meer over de samenwerking met de GGD om zieke leerlingen weer zo snel mogelijk naar school te krijgen. Met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs werken we nauw samen om thuiszitters te motiveren terug naar school te gaan. Ook het onderwijs aan nieuwkomers was afgelopen jaar een actueel en gezamenlijk gespreksthema.

Gemeentelijke cijfers Leerplicht Apeldoorn

	(speciaal) basisonderwijs			(voortgezet) speciaal onderwijs			voortgezet onderwijs			middelbaar beroeps-onderwijs			onderwijs onbekend			geen onderwijs			totaal		
	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'13-'14	'14-'15	'15-'16
Vrijstellingen																					
Artikel 3a: vervangende leerplicht	nvt	nvt	nvt	0	0	0	0	0	0	nvt	nvt	nvt	0	0	0	nvt	nvt	nvt	0	0	0
Artikel 3b: vervangende leerplicht laatste schooljaar	nvt	nvt	nvt	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	nvt	nvt	nvt	0	1	1
Artikel 5 onder a: lichamelijke of psychische gronden	5	1	1	6	12	12	2	3	3	4	0	8	0	0	0	13	15	11	30	31	35
Artikel 5 onder b: richting van het onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	2	3	4	2	3
Artikel 5 onder c: schoolbezoek buitenland	6	9	5	0	0	0	6	0	3	1	0	1	0	0	0	11	7	7	24	20	16
Artikel 15: ander onderwijs	nvt	nvt	nvt	0	1	1	2	4	2	3	5	1	0	0	0	0	0	0	5	10	4

4

Verzuim

Absoluut verzuim	27	14	56	13	8	21	13	13	30	12	4	27	22	0	0	3	57	14	90	96	148
Relatief verzuim: unieke leerlingen	58	68	54	94	79	74	394	374	309	283	303	298	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	829	824	735
Luxeverzuim (onderdeel van relatief verzuim)	15	17	16	1	0	0	28	17	31	0	12	3	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	44	46	50
Halt afdoening: relatief verzuim	nvt	nvt	nvt	2	2	1	5	16	16	17	4	2	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	24	22	19

Processen-verbaal

Proces-verbaal: absoluut verzuim	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	0	5	1	1
Proces-verbaal: relatief verzuim	7	11	8	8	6	5	22	12	20	14	8	13	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	51	37	46
Proces-verbaal: luxeverzuim	6	11	8	0	0	0	12	5	9	1	2	2	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	19	18	19

Thuiszitters

Thuiszitters: bij aanvang schooljaar	0	0	1	2	0	2	1	2	5	4	2	1	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	7	4	9
Thuiszitters: nieuwe gevallen daarna	7	6	4	1	6	12	11	13	13	13	3	6	nvt	nvt	Nvt	nvt	nvt	nvt	32	28	35
Thuiszitters: opgelost			4			6			10			4			nvt			nvt			24

> Toelichting gemeentelijke én regionale cijfers Leerplicht

Minder leerplichtige/kwalificatieplichtige leerlingen in de regio

	2014-2015	2015-2016	verschil
Apeldoorn	23.746	23.422	-324
Brummen	3.085	3.039	-46
Epe	4.730	4.728	-2
Voorst	3.538	3.512	-26
Olst-Wijhe	2.673	2.904	231
Deventer	15.534	15.512	-22
Lochem	4937	4.952	15
Zutphen	7.652	7.452	-200
Regio	65.895	65.521	-374

Het aantal leerplichtige en kwalificatieplichtige leerlingen (5 tot 18 jaar) daalt in de gehele regio, behalve in Olst-Wijhe. Ook in Lochem zien we een lichte toename. Er zijn in totaal 374 minder leerlingen dan in schooljaar 2014-2015.

Processen-verbaal relatief verzuim

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	verschil
Apeldoorn	51	37	46	9
Brummen	4	5	5	0
Epe	13	5	11	6
Voorst	0	1	0	-1
Deventer	25	30	11	-19
Olst-Wijhe	5	8	5	-3
Lochem	9	9	1	-8
Zutphen	14	9	8	-1

In Apeldoorn en Epe is het aantal processen-verbaal voor relatief verzuim gestegen. In Apeldoorn geldt dit voor het voortgezet onderwijs en het mbo, in Epe voor het mbo. In Deventer zien we een forse daling. Dit komt mede doordat het aantal Halt-afdoeningen juist groter was. Zo'n afdoening wordt preventief ingezet, om een proces-verbaal te voorkomen.

Het Openbaar Ministerie brengt zo min mogelijk casussen met een 'zorgcomponent' in het strafrecht. In Deventer is een aantal van deze zaken bijvoorbeeld geseponeerd. Ook deze ontwikkeling verklaart de daling van het aantal processen-verbaal.

> **Relatief verzuim daalt in de regio (meldingen complexer)**

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	verschil
Apeldoorn	829	824	735	-89
Brummen	70	81	77	-4
Epe	123	109	110	1
Voorst	61	64	68	4
Deventer	435	382	350	-32
Olst-Wijhe	42	47	56	9
Lochem	151	127	149	22
Zutphen	266	255	276	21
Regio	1.977	1.889	1.821	-68

In **Apeldoorn** en **Deventer** is het aantal meldingen relatief verzuim gedaald. In Apeldoorn geldt dat voor alle onderwijssoorten. In Deventer zien we een lichte toename van verzuim in het voortgezet onderwijs speciaal onderwijs (vso). In andere onderwijssoorten daalt het relatief verzuim.

In alle andere gemeenten is het relatief verzuim licht gestegen. In **Brummen, Epe, Olst-Wijhe** geldt dat vooral voor het mbo in **Voorst** in het voortgezet onderwijs en in **Lochem** in het basisonderwijs en het mbo.

In **Zutphen** daalt het aantal unieke verzuimmeldingen in het mbo juist, maar stijgt het relatief verzuim in het voortgezet onderwijs en het (speciaal)basisonderwijs.

Regionaal is het totaal aantal unieke meldingen relatief verzuim gedaald. Wél gaat het bij meldingen veelal om complexe situaties en om meer verzuimmeldingen per leerling. Deze trend zien we al langer.

Juist vanwege deze complexiteit is het van belang dat leerplichtambtenaren nauw samenwerken met scholen en andere ketenpartners. Ook blijft verzuimcontrole en bewaking van de verzuimaanpak belangrijk. Daar dragen de spreekuren die leerplichtambtenaren houden op scholen in het voortgezet onderwijs en mbo in belangrijke mate toe bij, net als het werken in kernteams. Zo krijgen we verzuim en de oorzaken daarvan steeds scherper in beeld en kunnen meer inzetten op het voorkomen van verzuim.

→ **Lees meer over onze focus op verzuim vanaf pagina 31.**

> **Vrijstellingen: regionaal in beeld**

	artikel 5 onder a: lichamelijke of psychische gronden			artikel 5 onder b: richting van het onderwijs			artikel 5 onder c: schoolbezoek buitenland			artikel 15: ander onderwijs		
	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'13-'14	'14-'15	'15-'16
Apeldoorn	30	31	35	4	2	3	24	20	16	5	10	4
Brummen	2	6	2	1	2	1	7	2	3	0	0	0
Epe	3	7	7	0	0	0	5	3	1	1	0	1
Voorst	8	10	9	1	1	1	2	0	0	0	0	0
Deventer	17	12	42	0	2	3	8	18	18	3	6	7
Olst-Wijhe	1	1	6	0	0	0	0	2	0	0	0	0
Lochem	12	10	11	1	1	0	5	3	8	3	0	0
Zutphen	19	23	27	5	14	16	3	4	2	4	5	2

De stijging van het aantal vrijstellingen op lichamelijke of psychische gronden (5 onder a) in Deventer en Olst-Wijhe komt doordat dit schooljaar voor het eerst de doorlopende vrijstellingen zijn meegeteld. Dit was voorheen niet mogelijk. Doorlopende vrijstellingen zijn vrijstellingen die leerlingen krijgen voor de duur van hun schoolloopbaan, als zij niet in staat zijn onderwijs te volgen.

Voor Zutphen geldt een stijging in het basisonderwijs. Het gaat voornamelijk om leerlingen in de basisschoolleeftijd. Een deel gaat naar orthopedagogisch centrum/medisch kinderdagverblijf van Zozijn. Met het samenwerkingsverband is goed gekeken of deze leerlingen onderwijs kunnen volgen en wat een goede vervolgschool kan zijn. Veelal is de vrijstelling van korte duur, omdat kinderen naar een school-voorbereidende groep kunnen gaan.

In Apeldoorn en Lochem steeg het aantal vrijstellingen vanwege lichamelijke of psychische gronden licht. In Epe bleef het aantal stabiel en in Voorst en Brummen zien we een lichte afname.

Omdat het ministerie van OCW vermoedt dat de landelijke daling van absoluut verzuim samenhangt met de stijging van het aantal vrijstellingen artikel 5 onder a, gaat het onderzoek doen. In onze regio zien wij deze ontwikkeling nog niet. In een aantal gemeenten is er juist sprake van een stijging van het absoluut verzuim, mede door scherpere controle. Vrijstellingen worden alleen gegeven als schoolgang echt niet mogelijk is. Natuurlijk kunnen wij altijd verbeteren. Als samenwerkende gemeenten volgen wij actuele ontwikkelingen daarom op de voet.

→ **Lees ook het artikel over samenwerking tussen Leerplicht en GGD op pagina 30 in dit jaarmagazine!**

> **Thuiszitters steeds beter in beeld**

	2013-2014 begin schooljaar/ nieuwe casussen	2014-2015 begin schooljaar/ nieuwe casussen	2015-2016 begin schooljaar/ nieuwe casussen	2015-2016 opgeloste casussen einde schooljaar
Apeldoorn	7/32	4/28	9/35	24
Brummen	2/2	1/3	0/2	1
Epe	1/1	0/0	1/1	1
Voorst	0/2	1/2	0/0	0
Deventer	6/7	9/15	0/43	26
Olst-Wijhe	2/0	2/1	0/0	0
Lochem	0/0	0/2	0/3	3
Zutphen	0/1	2/16	4/11	14

Het aantal nieuwe thuiszitters steeg in Apeldoorn en Deventer. In Apeldoorn is ziekteverzuim meer in beeld. In Deventer komt dit omdat deze groep door invoering van een nieuw systeem beter in beeld is.

Door goede samenwerking met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs in het primair en voortgezet onderwijs, hebben we thuiszitters zo vroeg mogelijk in beeld. Door de toegenomen aandacht voor thuiszitters, zijn nu ook leerlingen bekend die scholen niet als thuiszitters beschouwden.

In onze regio zit geen kind of jongere thuis vanwege organisatorische redenen. Het gaat echt om leerlingen die niet naar school kunnen of willen. Wij doen er met ketenpartners alles aan om thuiszitters weer naar school te krijgen, door maatwerk te bieden. Ook zijn werkprocessen verbeterd (goed registreren betekent goed in beeld).

De definitie van thuiszitters is in het afgelopen schooljaar aangepast en wordt komende tijd nog verder aangescherpt vanuit het landelijk beleid voor de aanpak van thuiszitters. De aangepaste formulering heeft invloed op onze cijfers volgend schooljaar: er vallen dan meer leerlingen onder de noemer 'thuiszitter'. In ons jaarmagazine over volgend schooljaar meer informatie.

Acties Leerplicht in 2016-2017

- de (regie)rol van Leerplicht in het sociaal domein verder vorm geven met scholen, ketenpartners in het Centrum voor Jeugd en Gezin, de sociale wijkteams en de samenwerkingsverbanden passend onderwijs (zowel primair als voortgezet onderwijs)
- met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs intensief inzetten op het voorkomen van thuiszitters
- de uitkomsten van het landelijk onderzoek naar het aantal vrijstellingen van artikel 5 onder a 'vertalen' naar onze regio
- terugdringen ongeoorloofd en geoorloofd (ziekteverzuim) blijft een belangrijk aandachtspunt

> RMC-cijfers schooljaar 2015-2016

De RMC-cijfers gaan over jongeren in de leeftijd van 18 tot 23 jaar, die het onderwijs afgelopen schooljaar (1 augustus 2015 tot 31 juli 2016) zonder een startkwalificatie verlieten. Ook de jongeren die in een eerder schooljaar het onderwijs hebben verlaten (de oud vsv-ers) zijn mee genomen. In onderstaande tabel het aantal voortijdig schoolverlaters (oud en nieuw) en hun vervolgbestemming, na interventie van het RMC.

	Apeldoorn		Brummen		Deventer		Epe		Lochem		Olst-Wijhe		Voorst		Zutphen		Regio (totaal)	
	'14-'15	'15-'16	'14-'15	'15-'16	'14-'15	'15-'16	'14-'15	'15-'16	'14-'15	'15-'16	'14-'15	'15-'16	'14-'15	'15-'16	'14-'15	'15-'16	'14-'15	'15-'16
aantal RMC jongeren	502	413	40	41	407	302	68	61	88	97	28	16	49	33	257	223	1449	1186
intakegesprekken (oud en nieuw)		326		32		234		33		31		14		28		90		788
waarvan begeleidingstrajecten		134		15		198		10		29		14		11		80		491
aantal beëindigde begeleidingstrajecten	435	110	38	10	334	176	60	10	78	27	28	16	45	9	212	65	1230	423
waarvan uitstroom erkende voltijd opleiding (BOL)	144	33	15	3	107	76	20	2	12	7	6	4	10	3	21	16	335	144
waarvan uitstroom erkende deeltijd opleiding (BBL)	25	2	1	1	27	12	5	0	2	1	0	0	6	0	9	9	75	25
waarvan uitstroom werk zonder zicht op startkwalificatie	115	42	12	2	114	48	17	4	15	9	15	3	8	4	49	17	345	129
waarvan uitstroom plaatsing instelling	64	12	4	3	37	12	5	2	26	3	4	3	9	1	79	16	228	52
waarvan uitstroom zonder reguliere dagbesteding	62	11	4	1	3	15	10	2	9	3	0	3	10	1	18	3	116	39
waarvan uitstroom verhuisd of niet traceerbaar	10	6	1	0	31	4	1	0	3	3	0	2	0	0	4	2	50	17
waarvan uitstroom overige bestemming	15	4	1	0	15	9	2	0	11	1	3	1	2	0	32	2	81	17

In deze tabel worden de RMC-cijfers anders weergegeven dan in het vorige jaarmagazine. In dit overzicht staan alleen die jongeren vermeld die RMC daadwerkelijk begeleid heeft. In het overzicht van vorig schooljaar stonden ook de oud-vsv'ers vermeld die zonder interventie van het RMC weer een traject volgden (administratieve verwerking).

Daling verzuim 18+ zet door

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	Vershil
Apeldoorn (Brummen, Epe, Voorst)	1145	860	842	- 18
Deventer (Olst-Wijhe)	680	602	482	- 120
Zutphen (Lochem)	286	257	233	- 24

We zien een flinke daling van de verzuimmeldingen voor 18+. De preventieve gesprekken die het RMC voert in het mbo en de sluitende aanpak lijken een positief effect te hebben.

> RMC-cijfers: wat valt op?

In schooljaar 2015-2016 had de regio Stedendriehoek 263 minder voortijdig schoolverlaters dan het schooljaar ervoor.

Er waren veel minder begeleidingstrajecten. Dit komt deels omdat het intakegesprek vorig schooljaar ook als begeleidingstraject werd meegeteld.

We registreren intake en afsluiting nu apart. Hiermee brengen we de trajecten duidelijker in kaart.

De groep die niet in een begeleidingstraject terecht kwam, bestaat voornamelijk uit 'oude' voortijdig schoolverlaters. Deze groep is lastig bereikbaar voor het RMC. Omdat we uiteraard ook deze jongeren kansen willen bieden, krijgen deze oud-vsv'ers komend schooljaar meer aandacht in het kader van de sluitende aanpak. We betrekken ketenpartners in onderwijs, jeugdhulp, welzijn en arbeidsmarkt nu al intensiever bij deze groep.

Van het aantal jongeren dat een intakegesprek voerde (788) kwamen er in totaal 491 jongeren in een begeleidingstraject. De andere 297 jongeren startten alweer met school, gingen aan het werk, wilden geen begeleiding of reageerden niet op onze uitnodiging voor een vervolgesprek. Van de jongeren die een begeleidingstraject afronden, gaan er 169 weer terug naar school en zijn er 129 zonder startkwalificatie gaan werken.

> VSV-cijfers 2015-2016

Met startkwalificatie – minimaal een diploma mbo niveau 2, havo of vwo – heb je meer kansen op de arbeidsmarkt. Daarom willen we dat zoveel mogelijk jongeren zo'n startkwalificatie halen en niet voor die tijd school verlaten.

Bij de aanpak van voortijdig schoolverlaten (vsv) richten we ons op jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar die wonen in de Stedendriehoek. Het gaat om nieuwe voortijdig schoolverlaters (vsv'ers), die in een schooljaar het onderwijs verlieten zonder een startkwalificatie. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers aan het begin van het schooljaar.

Tabel 1 Nieuwe voortijdig schoolverlaters

RMC-regio 11: Stedendriehoek

	deelnemers	vsv'ers	% vsv
2013-2014	35.274	592	1,67%
2014-2015	35.675	567	1,6%

Landelijke cijfers

	deelnemers	vsv'ers	% vsv
2013-2014	1.334.721	25.622	1,92%
2014-2015	1.345.082	24.353	1,8%

RMC regio 10: IJssel-Vecht

	deelnemers	vsv'ers	% vsv
2013-2014	38.000	539	1,4%
2014-2015	38.345	503	1,3%

In tabel 1 zijn **de definitieve vsv-cijfers van het schooljaar 2014-2015** weergegeven, vergeleken met de landelijke cijfers en een andere RMC regio. Wat opvalt is dat het onze regio tot nu wel lukt om onder het landelijke gemiddelde te blijven voor wat betreft het percentage nieuwe vsv'ers, maar dat we in vergelijking met een andere RMC-regio in de omgeving nog wel achterblijven.

Tabel 2 Ontwikkeling aantal vsv'ers

convenant jaar	2011-2012 definitief	2012-2013 definitief	2013-2014 definitief	2014-2015 voorlopig (febr.)	2014-2015 definitief (nov.)
VSV'ers mbo	837	647	507	523	489
VSV'ers vo	332	103	85	85	78
Totaal	1169	750	592	608	567

In tabel 2 staan de aantallen vsv'ers in de afgelopen schooljaren, waarbij van het schooljaar 2014-2015 **de definitieve cijfers in november 2016** zijn toegevoegd. De voorlopige cijfers van de nieuwe vsv'ers van het afgelopen schooljaar (2015-2016) komen in februari 2017 beschikbaar.

> Analyse van de vsv-cijfers

De landelijke cijfers over voortijdig schoolverlaten laten een gestage daling zien van ruim 70 duizend jongeren rond de eeuwwisseling tot 25 duizend afgelopen jaar.

In de Stedendriehoek lijkt na een lichte stijging in februari 2016 de daling van het aantal nieuwe vsv'ers ook door te zetten, bij een licht groeiend leerlingaantal van ruim 35 duizend. Zowel in het voortgezet onderwijs als in het mbo neemt het aantal nieuwe vsv'ers gestaag af.

Zoomen we dieper in op de vsv-cijfers van het schooljaar 2014-2015, dan zien we dat het ons wel lukt om bij bovenbouw havo/vwo onder het landelijk gemiddelde te blijven. Het lukt echter niet om de streefnorm van 0,10 procent te halen.

In het mbo lukt het ons om alleen op mbo niveau 2 onder het landelijke gemiddelde te blijven en de vsv streefnorm te halen. Op mbo niveau 1 blijven we wel onder het landelijk gemiddelde, maar halen we niet de streefnorm. Bij mbo niveau 3/4 zit het percentage vsv'ers boven het landelijk gemiddelde en de streefnorm.

Ondanks de daling van het aantal nieuwe vsv'ers in het schooljaar 2014-2015 is het belangrijk om samen met de scholen te blijven inzetten op het voorkomen en terugdringen van het aantal (nieuwe) voortijdig schoolverlaters. De 567 leerlingen die zonder een startkwalificatie van school zijn gegaan in onze regio, vormen de meest kwetsbare groep op de arbeidsmarkt. Het blijft daarom belangrijk om ook deze groep verder te helpen, zodat zij een diploma van voldoende niveau halen en een baan vinden.

Aanpak: successen versterken

Het succes van de daling van het aantal vsv'ers in de afgelopen jaren komt door een scala aan maatregelen. Van een Digitaal Doorstroom Dossier tot een verzuimprotocol, van verzuimgesprekken tot een Sluitende Aanpak Jongeren.

In de vervolgaanpak VSV 2016-2020 worden de succesvolle activiteiten voortgezet en versterkt met maatregelen die ook gericht zijn op de meest kwetsbare groep jongeren. Maatwerk is nodig. Toch zullen er jongeren blijven voor wie een diploma niet haalbaar blijkt. Voor deze groep is een passende plek in onze samenleving een must: iedere jongere verdient het immers om mee te doen

→ **Zie ook pagina 19 voor meer info over de vervolgaanpak tot 2020.**

> Jonge werkzoekenden naar gemeente in regio Stedendriehoek (bron: UWV)

In het jaarverslag van 2014-2015 hebben wij voor het eerst de gegevens van het UWV gebruikt om in beeld te brengen hoeveel jonge werkzoekenden geregistreerd zijn bij het UWV in Nederland, per arbeidsmarktregio en per gemeente. De Stedendriehoek vormt samen met Noord-Veluwe een arbeidsmarktregio.

gemeente	totaal maart 2015	opleidingsniveau			totaal maart 2016	opleidingsniveau		
		geen start- kwalificatie	middelbaar	hoog		geen start- kwalificatie	middelbaar	hoog
Nederland	86.616	40.372	37.622	8.571	97.559	47.052	41.545	8.932
<i>aandeel opleidingsniveau</i>	100%	47%	43%	10%	100%	48%	43%	9%
Stedendriehoek en Noordwest Veluwe	2.609	1.262	1.134	213	2.945	1.557	1.182	206
<i>aandeel opleidingsniveau</i>	100%	48%	43%	8%	100%	53%	40%	7%
Apeldoorn	697	58%	36%	6%	762	62%	33%	6%
Brummen	70	57%	36%	-	80	50%	43%	-
Deventer	439	36%	51%	13%	542	41%	49%	10%
Elburg	103	42%	51%	-	102	54%	40%	-
Epe	101	40%	51%	-	131	61%	34%	-
Ermelo	130	52%	38%	10%	126	55%	39%	-
Harderwijk	235	49%	40%	11%	263	48%	44%	8%
Lochem	91	45%	49%	-	127	49%	43%	9%
Nunspeet	117	43%	52%	-	104	58%	33%	10%
Olst-Wijhe	43	26%	65%	-	42	26%	64%	-
Putten	97	57%	37%	-	90	63%	28%	-
Voorst	49	41%	49%	-	61	31%	61%	-
Zeewolde	124	59%	35%	-	117	66%	26%	-
Zutphen	313	47%	47%	6%	398	52%	45%	3%

Wat valt op:

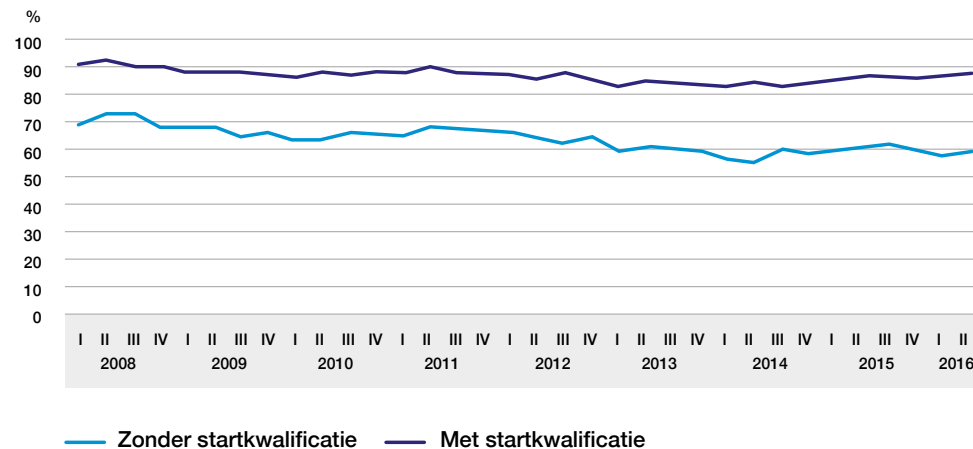
Het aantal jonge werkzoekende (< 27) zonder een startkwalificatie is in vergelijking met maart 2015 in de gemeenten Apeldoorn, Deventer, Epe, Lochem en Zutphen gestegen. Vooral in de gemeente Epe is het percentage jongeren zonder een startkwalificatie flink gestegen van 40 procent in maart 2015 naar 61 procent in maart 2016. In de gemeenten Brummen en Voorst zit de stijging van het aantal jonge werkzoekende vooral bij jongeren met een startkwalificatie. In de gemeenten Olst-Wijhe zijn de percentages voor jongeren zonder en met een startkwalificatie stabiel gebleven.

Ondanks alle inspanningen is de jeugdwerkloosheid onder jongeren zonder een startkwalificatie nog steeds hoog. Deze jongeren hebben vaak te kampen met meervoudige problemen: schulden, gedrag, motivatie. Voor deze groep jongeren blijft een integrale aanpak, zoals bijvoorbeeld vorm gegeven door het Schakelpunt Deventer, noodzakelijk.

> Werkloosheid onder jongeren: landelijk versus regionaal

Steeds meer niet-onderwijsvolgende jongeren zonder startkwalificatie hebben geen baan. Had in 2008 ruim 70 procent van deze jongeren een baan, inmiddels is dat gedaald naar minder dan 60 procent. Ook jongeren mét een startkwalificatie hebben minder vaak een baan dan voor de economische crisis. Sinds 2014 werken deze jongeren wel weer iets vaker en had bijna 90 procent een baan in het tweede kwartaal van 2016. Dat meldt het CBS.

Acties RMC in 2016-2017

- samen met scholen (met name mbo) blijven inzetten op voorkoming en terugdringing van het aantal vsv'ers
- de gezamenlijke intake met het mbo verder versterken en uitbouwen, zodat jongeren met gerichte ondersteuning of een passend traject alsnog hun diploma kunnen halen of werk vinden
- oud vsv'ers in beeld brengen en de groep die geen onderwijs volgt of werk heeft opnieuw perspectief bieden op een (leerwerk)baan
- de sluitende aanpak verder invullen door RMC te verbinden met de arbeidsmarkt en Participatiewet
- naar verwachting verandert de registratie van RMC en vsv de komende jaren opnieuw door de vervolgaanpak VSV 2016-2020: dit volgen we op de voet
- RMC geeft invulling aan de nieuwe taken voor jongeren in een kwetsbare positie •

Trots op Ellen die dit jaar klaar is met haar studie

Metin Pamboghchy is de eigenaar van de Barbershop in Deventer. Hij heeft niet alleen passie voor zijn vak, maar investeert ook met enthousiasme in de ontwikkeling van stagiaire Ellen. Jongerencoach Gaby Lievaart van Raster Groep zorgde voor de match en hielp Ellen verder op weg via het Schakelpunt Deventer.

Nadat Ellen een traject afrondde bij Pactum jeugd- en opvoedhulp, hielp Gaby haar verder op weg. Er moest een stageplek komen voor haar kappersopleiding en dat viel nog niet mee. “Ik kende Metin en heb Ellen aan hem voorgesteld”, vertelt de jongerencoach.

Ellen liep inmiddels achter met haar studie omdat zij geen stage had. Metin bedacht zich niet en Ellen kon aan de slag. Ze krijgt wekelijks een avond extra training van Metin om haar achterstand in te lopen. Ellen neemt dan een model mee en oefent alle kapperstechnieken. Dat gaat goed. Zo goed, dat Ellen haar opleiding eind 2016 afrondt. “Ik heb hier zó veel geleerd”, straalt de kapster in spé.

Vergoeding via Schakelpunt

Gaby regelde via het Schakelpunt Deventer een vergoeding voor Metin, omdat hij zoveel vrije tijd stopt in deze stage. Dankzij het Schakelpunt kon zij met Ellen bedrijfskleding kopen voor haar stage. Dat had anders niet gekund.

“Gaby vindt altijd wel een oplossing”, lacht Metin, die op haar verzoek al meer jongeren een kans gaf in zijn bedrijf. “Gaby komt regelmatig even vragen hoe het met mij gaat”,

- vertelt Ellen. "We hebben een goede band." Gaby, op haar beurt: "Ik heb Ellen echt zien opbloeien. Ze kwam binnen als verlegen meisje. Haar zelfvertrouwen is in een paar maanden enorm gegroeid."

Kansen geven

En Metin? "Ik heb zelf een moeilijke jeugd gehad en wil jongeren graag kansen geven. Als mijn kind in zo'n situatie zou zitten, zou ik ook graag willen dat het geholpen werd. Ik heb er alle vertrouwen in dat Ellen straks op eigen benen staat. Ik ben trots op haar." •

Wat is het Schakelpunt?

Het Schakelpunt is een netwerkorganisatie. Partners (gemeente, onderwijs, welzijn, bedrijfsleven) bieden samen intensievere ondersteuning aan jongeren voor wie het moeilijk blijkt hun startkwalificatie te halen of een plek te vinden op de arbeidsmarkt. Een integrale, sluitende aanpak voorkomt schooluitval of een uitkering.

Voor het Schakelpunt is zo nodig extra geld beschikbaar. Ellen kreeg een vergoeding uit de plusgeldten van de regionale vsv-middelen.

*Metin in zijn kapperszaak in Deventer.
In de stoel: Gaby en achter haar Ellen.*

Hoe werken de samenwerkende gemeenten in de regio aan een sluitende aanpak voor jongeren in een kwetsbare positie? Een rondje in vogelvlucht.

Sluitende aanpak in de regio

In 2016 zijn in **Apeldoorn** kernteams gestart op scholen voor voortgezet onderwijs. Een nieuwe 'verbindingsofficier' voorziet in beleid om vsv'ers beter te begeleiden naar werk en leerwerkplekken. Hiervoor zetten we ook een peer-to-peeraanpak in, vanuit Stimenz Werkt. Om vaart te houden in de nieuwe regierol van RMC voor jongeren in een kwetsbare positie (zie ook pagina 21 over het nieuwe programma vsv 2016-2020) is voor een jaar een extra RMC'er aangetrokken.

→ **Lees ook het artikel op pagina 19 over kernteams!**

Brummen brengt onderwijs en jeugdhulp dicht bij elkaar en zet sterk in op preventie. De leerplichtambtenaar speelt hierbij een belangrijke rol en werkt daarom nauw samen met het sociale wijkteam (Team voor Elkaar). Hierin zijn ook de jeugdarts, orthopedagoog en arbeidsparticipatieconsulent vertegenwoordigd. Omdat Brummen geen voortgezet onderwijs binnen de gemeentegrenzen heeft, is een pilot gestart om met een aantal scholen in de regio te kijken of we de verbinding met Team voor Elkaar (met Leerplicht dus), jongerenwerk en RMC kunnen versterken. Zo kunnen we sneller signaleren en preventief ondersteunen om verzuim en vsv te voorkomen.

In 2014 startte in **Deventer** het Schakelpunt. Onderwijs, zorg, welzijn en gemeente werken hierin integraal samen voor een effectieve, sluitende aanpak voor jongeren tot 27 jaar. De samenwerking is na twee jaar geëvalueerd en gaat door, vanuit de overtuiging dat samenwerking tussen organisaties jongeren verder helpt. Zo wordt ingezet op betere aansluiting tussen voortgezet onderwijs en mbo, onderwijs en arbeidsmarkt en voorkoming en terugdringen van vsv.

→ **Lees ook het artikel op pagina 15!** >

> Om vanuit de gedachte van één kind, één gezin, één plan ook te zorgen voor één regisseur, zijn er in **Epe** nu sociale teams gekomen die gebiedsgericht werken. De teams richten zich op 0 tot 24 en op 24 jaar en ouder. In het team voor jongeren is ook Leerplicht vertegenwoordigd, naast onder meer onderwijs, (jeugd)-hulpverlening, het Centrum voor Jeugd en Gezin, politie, GGD, onderwijs en schoolmaatschappelijk werk. Leerplicht zorgt voor de verbinding naar RMC voor jongeren van 18+.

Lochem zet Leerplicht niet alleen in voor handhaving, maar ook voor preventie. Zo houden leerplichtambtenaren spreekuur op de school voor voortgezet onderwijs. Zij bezoeken jaarlijks de basisscholen om af te stemmen met directeuren over wanneer verzuim gemeld moet worden en wat Leerplicht kan betekenen voor het onderwijs. Er is regelmatig overleg met de gebiedsteams en het Centrum Jeugd en Gezin en Leerplicht sluit aan bij het Zorgoverleg Risicjongeren.

In **Olst-Wijhe** sluit Leerplicht aan bij het team Jeugd. Dat probeert kwalificatieplichtige jongeren met een uitkering te motiveren terug te gaan naar school om hun startkwalificatie te halen. Dat valt in de praktijk niet altijd mee. Daarom brengen partners als gemeente, onderwijs en zorg de komende tijd samen in kaart welke specifieke ondersteuning deze groep verder helpt. Ook wordt specifiek gekeken naar kansen voor leerlingen uit leerwegondersteunend onderwijs en praktijkonderwijs.

Voorst zet sterk in op preventie en de leerplichtambtenaar heeft daarin een belangrijke rol als schakel tussen onderwijs en het Centrum voor Jeugd en Gezin. Door korte lijnen wordt Leerplicht tijdig ingeschakeld en kan langdurig schoolverzuim of schoolverlaten worden voorkomen. Jaarlijks bezoekt Leerplicht alle scholen en op een aantal scholen zijn inloopsprekuren.

Zutphen heeft naast samenwerking met het regulier onderwijs ook afspraken gemaakt met de Praktijkschool. Omdat leerlingen uit dit type onderwijs vaak extra ondersteuning kunnen gebruiken, werken de Praktijkschool, Het Plein, Aventus en Leerplicht/RMC nauw samen. Doel: een passend onderwijs- of werktraject voor iedere jongere en uitval voorkomen. De Praktijkschool biedt oud-leerlingen prima nazorg. •

Kernteams versnellen ondersteuningstrajecten leerlingen

Na een pilot afgelopen voorjaar, zijn de kernteams in Apeldoorn dit schooljaar officieel van start. Leerplichtambtenaar Joke Jurriëns en ondersteuningscoördinator Mariska Arendsen van het Edison College vertellen over de eerste ervaringen.

Het Edison College voor vmbo heeft circa 800 leerlingen. Met de meeste leerlingen gaat het gelukkig prima, al kampt zo'n 5 tot 10 procent met (vaak) meerdere problemen. Denk aan problemen thuis, echtscheiding, verzuim of depressie. Er kan van alles zijn waardoor het op school niet goed loopt.

"Wij doen met ons ondersteuningsteam zelf veel voor leerlingen", vertelt ondersteuningscoördinator Mariska Arendsen. De school heeft veel in huis: leerlingbegeleiding, schoolmaatschappelijk werk, een vertrouwenspersoon, een orthopedagoog en een expertisepunt voor ondersteuning van leerlingen. Het kernteam is er voor leerlingen met meerdere problemen die school overstijgen.

In het kernteam van het Edison College: schoolmaatschappelijk werker Lize Flendri, jeugdarts Marjolein van 't Leven, notuliste Erna Staal, ondersteuningscoördinator Mariska Arendsen en leerplichtambtenaar van de gemeente Apeldoorn Joke Jurriëns.

> Effectief overleggen

“Veelal organiseren we na bespreking in het kernteam ook een multidisciplinair overleg met ouders en eventuele hulpverleners die al betrokken zijn, erbij”, licht Arendsen toe. Dat blijkt effectief: in zo’n overleg wordt de situatie snel duidelijk en volgt een plan van aanpak met doelen en planning.

Zowel Arendsen als Jurriëns vinden het opvallend dat veel leerlingen kampen met zogenoemde internaliserende – en dus minder snel opvallende – problemen. Lastig om grip op te krijgen, merken zij. Juist daarom is het goed om ieders expertise te horen en te betrekken bij het zoeken naar oplossingen en een regisseur te benoemen.

Zijn er nog meer voordelen aan samenwerken in een kernteam?

Jurriëns: “We zijn samen verantwoordelijk, maken samen een plan en stemmen samen snel af. Doordat het kernteam elke twee weken bij elkaar komt, houden we elkaar scherp op de voortgang. De lijntjes zijn korter geworden doordat we elkaar vaker zien. We kunnen meer preventief werken.”

Hoe eerder je erbij bent, hoe beter het is? Arendsen: “Voor het kernteam probeerden we het als school langer zelf, waardoor problemen soms verergerden. Is nu sprake van verzuim, problemen thuis of ziekte? Dan bespreken we dat meteen in het team waardoor we met elkaar sneller kunnen handelen.” •

Eén kind, één gezin, één plan. In Apeldoorn wordt daar via kernteams aan gewerkt, op initiatief van de gemeente en het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs. Sinds dit schooljaar vormen de schoolmaatschappelijk werker, de jeugdarts, de ondersteuningscoördinator en de leerplichtambtenaar samen een kernteam. Elke twee of drie weken bespreken zij leerlingen in een kwetsbare positie, benoemen een regisseur en ondernemen vooral ook snel actie.

Nieuw regionaal programma VSV 2016-2020

Goed nieuws: in 2016 is de doelstelling van maximaal 25 duizend voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) landelijk gehaald. Maar het zijn er uiteraard nog veel te veel! Daarom is er vanaf 2016 een nieuwe aanpak voortijdig schoolverlaten en kwetsbare jongeren. Daarop is ook ons nieuwe regionaal programma gebaseerd.

Had de Stedendriehoek in schooljaar 2011-2012 nog 1169 vsv'ers, in schooljaar 2014-2015 waren dat er 567. Een mooie daling. Actie blijft nodig om jongeren liefst mét diploma kansen te bieden op de arbeidsmarkt. Is onderwijs echt geen optie, dan is toeleiding naar een duurzame en passende plek op de arbeidsmarkt de route. Dat is de kern van het nieuwe regionaal programma VSV 2016-2020.

→ **Nieuwe landelijke doelstelling:**

maximaal 20 duizend vsv'ers in 2020.

→ **Nieuwe regionale doelstelling Stedendriehoek:**

maximaal 480 vsv'ers in 2020

De nieuwe landelijke aanpak focust op:

- verdergaande regionalisering: scholen, gemeenten en andere partners moeten het sámen doen en maken een regionaal programma onder regie van de RMC-contactgemeente en vsv-contactschool
- er moet een sluitend vangnet zijn voor alle kwetsbare jongeren: (ook voor 'nieuwe' doelgroepen als oud-vsv'ers, leerlingen praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs)
- meer samenhang in de aanpak (passend onderwijs, aanpak jeugdwerkloosheid, Participatiewet, aannamebeleid mbo); overleg en afstemming over kwetsbare jongeren, werk & inkomen en jeugdhulp

Regionale aanpak Stedendriehoek in vogelvlucht:

- wij zijn als gemeenten (RMC) en scholen (vsv) samen verantwoordelijk voor jongeren in onze regio
- in onze regio delen en verbinden wij onze expertise en middelen en bieden ruimte voor lokale verschillen in aanpak
- leidend voor onze aanpak: het perspectief voor en de mogelijkheden van jongeren en hun kracht versterken
- wij focussen op preventie en een sluitend netwerk voor jongeren in een kwetsbare positie en bieden deze groep maatwerk
- één kind, één plan, één casusmanager: jongeren verdienen een integrale aanpak en een integraal aanbod van onderwijs, zorg en arbeidstoeleiding

Wie zijn de jongeren in een kwetsbare positie in onze regio en wat hebben zij nodig?

Jongeren in de regio beeld

Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie hebben minder vaak werk dan jongeren met een diploma. Zij vinden mede door beperkte werknemersvaardigheden lastiger een baan. Er zijn te weinig leerwerkplekken voor deze jongeren en een voltijdsopleiding past veelal niet bij ze. Een deel van deze jongeren is niet in beeld bij RMC, gemeente of UWV.

→ *Deze groep is geholpen met een preventieve, integrale aanpak door scholen, gemeenten en jeugdhulp om een passende onderwijsplek of baan te vinden.*

Leerlingen uit praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs (vso), vmbo begeleidende leerweg en Entreeonderwijs zijn **jongeren met een kwetsbare positie in het onderwijs**. De jongeren die jaarlijks overstappen naar vervolgonderwijs, hebben grote kans op uitval. Zij hebben extra tijd, zorg en begeleiding nodig. Van de leerlingen die jaarlijks richting arbeidsmarkt gaan, vinden er veel geen baan.

→ *Deze groep is geholpen met regie op een goede aansluiting richting arbeid en met goede samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en arbeidsmarkt.*

Wie zijn de **risicjongeren in het voortgezet onderwijs en mbo**? Circa 35 procent van de vsv'ers kampt met gedragsproblemen en/of persoonlijke problemen (lastige thuissituatie, gezondheid, verslaving, schulden). Een andere uitvalsoorzaak (15 procent) is een verkeerde studiekeuze. De start in het mbo vraagt sowieso om extra aandacht, of een jongere nu via het voortgezet onderwijs, een ander mbo, een baan of als thuiszitter het mbo binnenkomt. •

→ *Deze groep is geholpen met goede ondersteuning en begeleiding, goede loopbaanoriëntatie- en begeleiding en een warme overdracht met extra begeleiding bij de start in het mbo.*

Maatregelen regionaal programma vsv tot 2020

Wat gaan we in de Stedendriehoek doen om voortijdig schoolverlaten onder jongeren – en specifiek kwetsbare groepen – te voorkomen? De maatregelen en acties in vogelvlucht.

Maatregel Aandacht voor Onderwijs

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding, verzuimaanpak, bijzondere klassen en specifieke aanpak uitval in mbo niveau en 3.

Maatregel Zorg

Ondersteuning voor jongeren die extra ondersteuning nodig hebben.

Maatregel Aandacht voor Overstap

Verbetering van de overstap van vmbo, havo, praktijk-onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs naar het mbo.

Maatregel Arbeid

Verbetering toeleiding naar de arbeidsmarkt.

Nieuwe aanpak: kwetsbare jongeren beter in beeld

RMC en jongeren in een kwetsbare situatie

Jongeren van 18 tot 23 jaar zónder startkwalificatie, zijn voortijdig schoolverlaters. RMC activeert hen om weer terug te gaan naar school. Dat gebeurt nu ook bij oud-vsv'ers. Blijkt school geen optie, dan volgt een 'warme' overdracht naar Werk & Inkomen die de jongere begeleidt naar werk. RMC monitort ook of leerlingen die het praktijkonderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs verlaten, goed begeleid worden naar werk.

RMC gaat afspraken maken in de arbeidsmarktregio over toeleiding van jongeren naar werk. Scholen (ook het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs), gemeenten en het bedrijfsleven in de Stedendriehoek en Arbeidsmarktregio stemmen met elkaar af hoe jongeren de beste kansen krijgen. •

→ *In onze regio is de gemeente Apeldoorn RMC-contactgemeente en is Aventus contactschool. Zij regisseren het (bestuurlijk) overleg en afstemming.*

Iedere 'thuiszitter' heeft een eigen, persoonlijk verhaal. Neem Robbert uit Lochem. Met een pestverleden ging zijn schoolloopbaan niet bepaald makkelijk en hij kwam diverse keren thuis te zitten. Zijn belangrijkste tip aan iedereen die thuiszitters terug de schoolbanken in wil krijgen: luister!

'Thuiszitter' Robbert vertelt zijn verhaal

Robbert (nu 17) werd zijn gehele basisschooltijd gepest en buitengesloten en dat ging periodes ook in de eerste jaren van het voortgezet onderwijs door. Zo erg, dat hij er als tiener zelfs depressief door werd.

Door zijn trauma verwerkt Robbert informatie trager en is zijn concentratievermogen flink verminderd. Hierdoor gaat huiswerk maken bijvoorbeeld langzaam, ondanks zijn hoge intelligentie. Ook over toetsen doet hij langer dan volgens de reguliere schoolnormen mag.

Nadat Robbert thuis kwam te zitten en het plan voor terugkeer naar school niet werkte, kwam Leerplicht in beeld. Die zette een traject uit richting de schakelklas van het Onderwijs Zorg Centrum en er kwam hulp. Uiteindelijk gaat Robbert nu naar het voortgezet speciaal onderwijs. Voor zijn gevoel noodgedwongen.

- > “Ik zit nu in een klas met vijftienjarigen die door hun autismestoornis vaak heel druk zijn”, vertelt Robbert. Omdat dit niet bij zijn profiel past, wil hij graag terug naar regulier onderwijs. “Hopelijk lukt dat na mijn examen. Ik wil gewoon met leeftijdgenoten optrekken, op de fiets naar school en naar een gala”, illustreert hij.
- Het goede nieuws: Robbert zit stukken beter in zijn vel. Hij houdt zich staande op school, wordt goed begeleid door een fijne mentor, haalt prima cijfers, is een sterke persoonlijkheid geworden en heeft een leuke vriendin. Maar toch. Terugkijkend overheerst vooral spijt. Er is veel tijd verloren. “Voor mijn gevoel zit ik mijn hele leven straks op school”, legt hij uit, “als ik hierna ook nog naar de havo ga. Toch wil ik er echt voor gaan.”

Robbert en zijn ouders ontmoetten de afgelopen jaren mensen die van goede wil waren om te helpen. Toch voelden zij zich lang niet altijd gehoord. Een greep: een mentor die weken niets liet horen toen Robbert thuiszat, ‘stickers’ die je onterecht krijgt opgeplakt en natuurlijk het jarenlange pesten dat niet adequaat werd aangepakt. Ook maakte Robbert mee dat onjuiste informatie uit zijn dossier zonder toestemming werd gedeeld met een reguliere school waar hij wellicht wél had kunnen beginnen. Conclusie: Robbert werd zonder gesprek niet toegelaten. Het argument: de school wilde hem de kans ‘niet aandoen’. Heel pijnlijk, want Robbert zag de stap helemaal zitten. Zijn advies? “Ga in gesprek, luister en leer iemand kennen voor je beslissingen neemt die gebaseerd zijn op vooroordelen.” •

Thuiszitterspact: impuls voor minder thuiszitters

Ook de Stedendriehoek kan uit de voeten met het nieuwe Thuiszitterspact om het aantal thuiszitters te verminderen.

Doel: in 2020 zit geen kind langer dan drie maanden thuis zonder passend aanbod van onderwijs en/of zorg.

In het pact staat dat samenwerkingsverbanden passend onderwijs en gemeenten samen gaan bepalen wie besluit over een passende onderwijsplek voor een kind dat thuiszit – of dreigt uit te vallen.

Gemeenten moeten een helder stappenplan maken met focus op preventie, samenwerking met de zorg en maatwerk voor kinderen. Dit kan betekenen dat het aantal vrijstellingen afneemt.

Het Thuiszitterspact werd in juni 2016 ondertekend door onder meer staatssecretarissen Van Rijn (VWS) en Dekker (OCW), de Vereniging Nederlandse Gemeenten en brancheorganisaties PO-Raad en VO-raad. Voormalig kinderombudsman Marc Dullaert is aanjager en de voortgang van het pact wordt jaarlijks besproken tijdens de landelijke Thuiszitterstop. •

Nieuwkomersonderwijs en Leerplicht

Ook kinderen van nieuwkomers, asielzoekers en expats hebben volgens de universele rechten van het kind recht op onderwijs en vallen onder de Leerplichtwet. Onderwijs en Leerplicht in de Stedendriehoek werken samen om ook deze groep onderwijskansen te bieden.

Brummen, Lochem, Voorst en **Zutphen** maakten met gemeente Berkelland en het samenwerkingsverband IJssel Berkel afspraken over taalschakelklassen voor nieuwkomers.

Voor jonge kinderen (van 2,5 tot 4 jaar) is er voorschoolse educatie. Kinderen van vier tot zes gaan naar het regulier onderwijs: leerkrachten kunnen handelingsgerichte ondersteuning krijgen. De vier taalschakelklassen in Borculo, Voorst (Twello) en Zutphen zijn voor leerlingen van groep 3 tot en met groep 8 (statushouders). Na de zomer van 2016 startte ook een school op het AZC in Zutphen, waar wekelijks nieuwe leerlingen instromen.

Voor het voortgezet onderwijs gaan jongeren uit Lochem naar de Internationale Schakelklas (ISK) in Deventer of Zutphen, of ze gaan met extra ondersteuning naar het Staring College in Lochem en Borculo. Leerlingen uit Brummen gaan naar Zutphen en leerlingen uit Eerbeek naar de ISK in Apeldoorn. Leerlingen uit Zutphen kiezen logischerwijs voor de ISK in hun woonplaats.

→ **Lees op pagina 29 meer over de samenwerking tussen de taalschakelklassen en de ISK in Zutphen!**

In **Deventer** gaan alle kinderen die niet of nauwelijks Nederlands spreken eerst naar een schakelklas. Voor basisschoolleerlingen is dat De Tintaan, de onderbouw voortgezet onderwijs gaat naar de Internationale Schakelklas op het Eddy Hillesum Lyceum en de bovenbouw naar Stichting Jade-Onderwijs. Spreken kinderen voldoende Nederlands, dan gaan ze naar een reguliere school. Juist omdat onderwijs voor deze groep zó belangrijk is, zet Deventer zo nodig in op handhaving van de Leerplichtwet. Die is voor alle jongeren onder de 18 jaar van toepassing, ongeacht hun status. Ook kinderen van ouders die illegaal in Nederland zijn, hebben dus recht op onderwijs. Handhaving is maatwerk: de leerplichtambtenaar kijkt naar de individuele situatie van kinderen.

Kinderen vanuit **Olst** en **Wijhe** gaan ook naar Deventer voor taalonderwijs. Het vervoer daarheen is soms een drempel. Leerplicht besteedt veel tijd aan voorlichting aan ouders: zij begrijpen niet altijd dat hun kind in Nederland verplicht naar school moet.

In **Apeldoorn** kiezen statushouders zelf een basisschool voor hun kind. De leerkracht kan ondersteuning krijgen

- van de Intensieve Taalklassen en kan een kind aanmelden voor deeltijdonderwijs in de Taalklas Nieuwkomers. Leerkrachten krijgen ook training aangeboden om zich te bekwamen in taallessen, communicatie en omgaan met trauma's. Alleenstaande minderjarigen kunnen rekenen op onderwijs in ISK's, preventieve jeugdhulp en sportmogelijkheden. Op de agenda voor dit (school)jaar: betere begeleiding en samenwerking tussen de schakelklassen, Aventus en de arbeidsmarkt. Nieuwkomers die al langer in Nederland zijn, helpen mee.

28 In **Epe** krijgen kinderen de eerste tijd Nederlandse les in het nieuwe expertisecentrum, waarna zij instromen in het regulier onderwijs. Leerplicht haakt desgewenst aan bij de begeleidingsgroep die nieuwkomers(families) ondersteunt.

In **Voorst** heeft de leerplichtambtenaar een actieve rol in de toeleiding van nieuwkomerskinderen naar school en de taalschakelklas en heeft contact met kind, ouders en school. Zo kan snel worden ingespeeld op eventuele problemen en wordt dreigend verzuim voorkomen. Omdat de actieve betrokkenheid van Leerplicht positief uitpakt voor het welzijn en de schoolloopbaan van kinderen, zet Voorst deze werkwijze de komende jaren voort. •

Marya en Muhaned hebben het fijn op school

"Het is heel leuk op school", zegt Muhaned. Hij gaat stralen na een compliment over zijn goede Nederlands. "We zijn acht maanden in Nederland", zegt zus Marya, met ook al een prima uitspraak.

Met hun moeder en broertje kwamen ze naar Nederland, waar hun vader al eerder naartoe vluchtte. Na een tijdje in Ter Apel kreeg het gezin een huis in Vorden. "We komen elke dag op de fiets naar school", vertelt Muhaned. "Fietsen heb ik hier geleerd en vind ik heel leuk."

Op school in Zutphen is het fijn, vindt Marya, maar ook wel moeilijk. "De uitspraak van de taal is zo anders dan wij gewend zijn", zegt Marya. Maar ze zet door, want haar missie is duidelijk: ze wil kinderarts worden. •

➔ Lees meer over hun school op de volgende pagina.

'Leerplicht voor ons vaak een positieve stok achter de deur'

Freerk Boekelo is coördinator van de Internationale Schakelklas (ISK) in Zutphen. Na voorbereidingen in sneltreinvaart ging de school in maart 2016 open voor leerlingen van 12 tot 18 jaar.

"We hebben nu 107 leerlingen met allerlei verschillende nationaliteiten en achtergronden. Wat wij hier doen is vrij uniek: vijf Zutphense scholen en Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland zijn samen verantwoordelijk voor deze ISK."

Met Leerplicht zijn duidelijke afspraken gemaakt over de omgang met verzuimende leerlingen. "De lijntjes zijn gelukkig kort", vertelt Boekelo. Als leerlingen vaker te laat komen, schuift de leerplichtambtenaar bijvoorbeeld op verzoek aan om tekst en uitleg te geven over op tijd komen. "Leerplicht is voor ons vaak een positieve stok achter de deur."

Leerlingen die langere tijd ziek thuis zijn, komen in Zutphen langs bij de jeugdarts. Dat zijn er jaarlijks circa 300. Dankzij de samenwerking tussen Leerplicht en GGD vonden heel wat kinderen hun weg terug naar school, vertelt jeugdarts Ivo Beutick.

'De meeste kinderen willen graag terug naar school'

Wie ziek is, mist veel en raakt al snel achterop. Die achterstand is lastig in te halen en zo raken kinderen al snel in een nog negatievere spiraal. De weg terug naar school wordt alleen maar lastiger. Daarom werken GGD en Leerplicht in Zutphen intensief samen en kijken wat een kind wél kan op school. "Mijn eerste vraag: welke klachten heb je en heb je al hulp gezocht?", vertelt Ivo Beutick. "Zo nee, dan kan ik alsnog verwijzen naar een arts of andere hulpverlener." Ook bekijkt de jeugdarts wat de klachten zijn en bespreekt samen met de leerplichtambtenaar en de betreffende school onder welke omstandigheden het wél kan lukken. "Soms levert een paar toetsen wegstrepen al zoveel lucht op dat een kind weer naar school wil. Of is één uur rust tijdens de schooldag een oplossing." Waarmee Beutick maar wil zeggen: oplossingen zijn lang niet altijd ingewikkeld. "Het gaat juist vaak om kleine dingen." Al heeft de jeugdarts uiteraard ook te maken met complexere situaties.

Daadkracht GGD en Leerplicht fijn voor Eva

Eva zat ziek thuis. Een gesprek met de leerplicht-ambtenaar en jeugdarts hielpen haar en haar moeder weer op weg. Inmiddels zit Eva weer op school.

Eva bleef in havo 3 zitten, was niet meer gemotiveerd en was bovendien vaak moe. Ze kwam 's ochtends lastig haar bed uit en verzuimde uiteindelijk heel wat uren. School was van goede wil en ging diverse keren in gesprek met Eva en haar moeder. Toch kwamen ze niet uit de impasse. "Het was steeds maar praten, praten, praten. Maar er veranderde niets", vertelt Eva's moeder.

Tot de ontmoeting met de leerplichtambtenaar. Eva: "Klasgenootjes maakten me bang voor het gesprek, maar ik vond het juist fijn. Ze vroeg wat ik nodig had om weer naar school te gaan." Er kwam een gesprek met jeugdarts Ivo Beutick van de GGD. Hij adviseerde een bezoek aan de kinderarts en uiteindelijk bleek Eva de Ziekte van Pfeiffer te hebben.

Staatssecretaris Sander Dekker gaat de Leerplichtwet aanpassen. Hij wil thuisonderwijs onder strikte voorwaarden mogelijk maken. Dit om het recht op goed onderwijs ook te garanderen voor kinderen die bijvoorbeeld vanwege ziekte (tijdelijk) niet naar school kunnen. Denk aan afstandsonderwijs of de inhuur van specifieke expertise. Doel is uiteraard zo mogelijk stap voor stap terug naar school. Plan is dat de wet die dit regelt in 2017-2018 in werking treedt.

→ **Voor de detaillisten: het gaat om artikel 5 onder a van de Leerplichtwet.**

Nieuwe werkwijze verzuim melden

Sinds 1 augustus 2016 is er één nieuwe, uniforme werkwijze om relatief verzuim te melden via het landelijke Verzuimregister. Dit was nodig omdat 'verzuim' landelijk zeer divers werd geregistreerd. Dat leverde onbetrouwbare verzuimcijfers op, wat een effectieve verzuimaanpak weer bemoeilijkte.

Schoolverzuim in soorten

Is een leerplichtige of kwalificatieplichtige leerling niet ingeschreven bij een school, dan is dat **absoluut verzuim**.

Is een leerling wel ingeschreven, maar komt hij niet naar school dan is sprake van **relatief verzuim**. Verzuimt een leerling in vier weken tijd zestien les- of praktijkuren, dan is de school verplicht dit te melden bij Leerplicht. Eerder melden is natuurlijk wenselijk. Is een leerling bijvoorbeeld vaak te laat of spijbelt hij of zij regelmatig, dan heet dit **signaalverzuim**. Zo'n signaal is belangrijk: hoe eerder we in actie komen, hoe beter we relatief verzuim – en daarmee wellicht voortijdig schoolverlaten – kunnen voorkomen.

We kennen nu ook **langdurig relatief verzuim**. Daarvan is sprake als een leerling die staat ingeschreven bij een school vier weken lang ongeoorloofd afwezig is.

Verzuimt een leerling zonder toestemming van de schooldirectie/leerplichtambtenaar buiten vastgestelde schoolvakanties, dan heet dit **luxeverzuim**. •

Vanaf 2017 verzuim digitaal melden bij DUO

Vanaf januari 2017 gaan scholen in het primair onderwijs verzuim van een leerling digitaal melden via het Verzuimregister van DUO*.

* DUO: Dienst Uitvoering Onderwijs van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Meer over leerplicht

Vanaf hun vijfde jaar moeten kinderen in Nederland verplicht naar school. Tot zij zestien zijn, geldt de Leerplichtwet. In de praktijk gaan de meeste kinderen al naar school als zij vier zijn, maar zij zijn dus pas leerplichtig vanaf hun vijfde jaar. •

Meer over kwalificatieplicht

Vanaf het schooljaar waarin een jongere zestien wordt, tot zijn/haar achttiende verjaardag, geldt de kwalificatieplicht. Leerlingen van zestien en zeventien jaar móeten onderwijs volgen als zij nog geen startkwalificatie hebben behaald. Een startkwalificatie is een havo- of vwo-diploma, of een diploma mbo niveau 2 of hoger. De kwalificatieplicht duurt tot de dag dat de startkwalificatie is behaald, of tot de achttiende verjaardag. De kwalificatieplicht is geregeld in de Leerplichtwet.

Vrijstellingen kwalificatieplicht

Jongeren in het voortgezet speciaal onderwijs (vso) die een uitstroomprofiel dagbesteding of arbeid volgen, zijn niet kwalificatieplichtig (in het uitstroomprofiel onderwijs van het vso is dat wel zo). Ook wie zeer moeilijk leert, een verstandelijke en/of fysieke beperking heeft of een getuigschrift of diploma heeft van de praktijkschool, kan vrijgesteld worden van de kwalificatieplicht. •

Meer over RMC

Jongeren van 18 tot 23 jaar zónder startkwalificatie, zijn voortijdig schoolverlaters. Zij vallen niet meer onder de Leerplichtwet, maar wél onder de wetgeving Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC). RMC heeft jongeren zonder startkwalificatie in beeld en activeert hen om weer terug te gaan naar school.

Eén doorlopende aanpak voor 5 - 23 jaar

Leerplicht en RMC werken nauw samen om de Leerplichtwet (waarin ook kwalificatieplicht is geregeld) en de RMC-Wet te handhaven. Er is dus één doorlopende aanpak van leerplicht (kinderen van 5 tot 18), tot en met bestrijding van voortijdig schoolverlaten (tot 23 jaar). •

Meer weten? www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/leerplicht

Colofon

Deze jaarkrant is een uitgave van RMC-regio Stedendriehoek waarin de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Lochem, Olst-Wijhe, Voorst en Zutphen samenwerken voor leerplicht en bestrijding van voortijdig schoolverlaten.

Samenstelling en eindredactie Doetie van der Wal, Birgitte Flapper, Leonie van Leersum en Ans Borninkhof

Redactie en interviews Anne-Marie Veldkamp

Fotografie Erwin Zijlstra

Vormgeving Maura van Wermeskerken